

جزء موضوعاتی است که همیشه در این سال‌ها با انتقادات زیادی از سوی فعالان آموزشی روبه‌رو بوده است. موضوعی که آمارهای منتشرشده درباره توزیع دانش‌آموزان از لحاظ نوع مدارس، سهم درآمدی خانواده‌هایشان، سهم استان‌ها و... تصویر روشن‌تری از آن نشان می‌دهد. به‌طور مثال بررسی توزیع قبولی‌ها با رتبه زیر ۳ هزار کنکور ۹۹ با معادل پایین‌تر از ۱۸ نشان می‌دهد که ۷۶ درصد این گروه از پذیرفته‌شدگان از سه دهک بالای درآمدی جامعه بودند که با توجه به شرایط مالی آنها طبیعتاً از قدرت هزینه‌کردن برای حضور فرزندان‌شان در کلاس‌های تست‌زنی برخوردار بوده‌اند. حتی با محدود کردن جامعه آماری و بررسی رتبه‌های زیر ۱۰ هزار هم به جامعه ۷۸ درصدی دانش‌آموزانی می‌رسیم که عضو خانوار سه دهک بالای درآمدی بودند که با معادل ۱۷، توانستند در زمره ۱۰ هزار اول کنکور برسند. این آمار از یک سولزوم افزایش اثر معادل‌کنی را در فرآیند سنجش و پذیرش و از سوی دیگر فاصله گرفتن از مهارت‌های بازاری کنکور یا همان تست‌زنی برای تحقق افزایش عدالت در پذیرش را نشان می‌دهد؛ اتفاقی که براساس مصوبه کنکوری شورا که از امسال تاثیر قطعی ۶۰ درصدی در نمره کل نهایی داوطلبان لحاظ خواهد شد، می‌توان شاهد تغییراتی در این وضعیت بود. اگر بخواهیم وضعیت ۱۰ دهک درآمدی جامعه را کسب رتبه‌های زیر ۳ هزار کنکور ۱۳۹۹ مورد ارزیابی دقیق قرار دهیم، باید گفت دهک‌های اول تا هفتم در مجموع ۲۰،۸ درصد و دهک‌های هشتم، نهم و دهم به‌تنهایی ۷۹،۲ درصد از قبولی‌ها را در اختیار داشته‌اند.

درست است که سه دهک بالای درآمدی سهم بیش از ۷۰ درصدی در کسب رتبه‌های زیر ۳ هزار کنکور ۹۹ را داشته‌اند، اما با نگاهی به توزیع مدارس با اینک دهک درآمدی، به این نتیجه می‌رسیم که مدارس استعداد‌های درخشان هم در اختیار دهک‌های بالای درآمدی است. به‌طوری که ۲ هزار و ۴۷۹ دانش‌آموز این مدارس در سال ۹۹، جزو دهک دهم بوده‌اند، بعد از آن مدارس غیرانتفاعی با هزار و ۵۴۸ دانش‌آموز و مدارس نمونه‌دولتی با هزار و ۹ دانش‌آموز میزبان بیشترین دانش‌آموزان عضو این دهک بود. جالب اینجاست که سهم مدارس ماندگار از این دهک تنها ۵۴ دانش‌آموز، مدارس دولتی ۶۰۵، مدارس شاهد ۱۲۷، مدارس مجازی ۱۰، مدارس وابسته ۱۰۷ و مدارس عشایری هم یک دانش‌آموز بوده است. بعد از آن دانش‌آموزانی که جزو دهک نهم تعریف می‌شوند، با ۲ هزار و ۴۱۲ دانش‌آموز سهم بیشتری از مدارس استعداد درخشان داشته‌اند. البته رتبه سوم پرجمعیت‌ترین دانش‌آموزان استعداد‌های درخشان هم با ۴۳۶ دانش‌آموز به دهک هشتم می‌رسد. درحالی که دانش‌آموزان دهک اول این مدارس تنها یک نفر و دهک دوم هم فقط ۷ دانش‌آموز بوده است. درحالی که در مدارس دولتی ۱۲ دانش‌آموز جزو دهک اول و ۲۹ دانش‌آموز جزو دهک دوم بوده‌اند. در مدارس غیرانتفاعی هم ۳ دانش‌آموز از دهک اول و ۵ دانش‌آموز از دهک دوم حضور داشته‌اند. موضوع قابل توجه این‌که از دهک اول هیچ دانش‌آموزی در مدارس ماندگار، شاهد، مجازی و وابسته حضور نداشته است.

قطعا یکی از بسترهای اصلی برای تحقق عدالت آموزشی، برقراری آن در آموزش و پرورش است. به عبارت دیگر هر اندازه امکانات تحصیل در مدارس کشور یکسان‌تر باشد، آن وقت مفهوم برقراری عدالت در میدان اجرا، تحقق بیشتری پیدا می‌کند. موضوعی که در شورای فرهنگی بسترهای مختلف تحقق آن را حذف عوامل نابرابری ناشی از محرومیت خانوارها، حذف عوامل نابرابری در بهره‌مندی از نظام آموزش عمومی با کیفیت رایگان، حذف عوامل نابرابری در امکان ادامه تحصیل در دانشگاه‌های دولتی و معتبر و حذف عوامل نابرابری در دسترسی به مراکز آموزش عالی معرفی کرده است. عواملی که برداشتن آنها نیازمند انجام برخی اقدامات است. به‌طور مثال حذف عوامل نابرابری ناشی از محرومیت خانوارها، با ایجاد نظام رتبه (بورسیه) دانش‌آموزی آن هم با محوریت تقویت بنیه علمی دانش‌آموزان مستعد محروم و کم‌تر برخوردار و همچنین تامین هزینه‌های آموزشی و کمک آموزشی آنها با مشاوره تحصیلی منظم صورت می‌گیرد. همچنین نیاز به استقرار نظام مشاوره و هدایت تحصیلی مبتنی بر هدایت شغلی البته با اولویت مناطق آموزشی محروم و کم‌تر برخوردار در کشور خواهد بود.

۹ راهکار برقراری عدالت آموزشی؛ از ساماندهی تنوع مدارس دولتی تا اصلاح سهمیه‌های کنکور

حذف عوامل نابرابری در بهره‌مندی از نظام آموزش عمومی با کیفیت رایگان هم با تقویت مدارس دولتی عادی در مقطع متوسطه دوم در مناطق آموزشی محروم و کم‌تر برخوردار و ساماندهی تنوع مدارس دولتی اعم از ماندگار، سمپاد، نمونه دولتی، شاهد و عادی با هدف توزیع متوازن و عادلانه امکانات آموزشی در بین مدارس محقق خواهد شد. شورای عالی البته باید برای حذف عوامل نابرابری در امکان ادامه تحصیل در دانشگاه‌های دولتی و معتبر هم به سمت به‌روزرسانی مصوبه سهمیه مناطق و تنقیح معیارهای تخصیص سهمیه به هر منطقه آموزشی براساس گروه‌برخورداری خانوار، حذف سهمیه بومی‌گزینی در گذشته محل‌های پرمتقاضی ۵ دانشگاه برتر کشور در هر ۵ گروه آزمایشی براساس رتبه‌بندی پایگاه استنادی جهان اسلام و اصلاح سهمیه‌های مصوب پذیرش دانشجو حرکت کند. از طرفی هم تقویت دانشگاه‌های تربیت دبیر فرهنگیان و شهید رجایی در کل کشور و ساماندهی و ارتقای وضعیت دانشگاه‌های دولتی مناطق جغرافیایی کشور به عنوان اولویت اجرای سیاست‌آمایش دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی راهکاری برای حذف عوامل نابرابری در دسترسی به مراکز آموزش عالی به‌شمار می‌رود.

۹ نقش پررنگ تمکن مالی در کسب رتبه زیر ۳ هزار داوطلبان

نبود عدالت آموزشی هم در شیوه برگزاری کنکور و هم در عدم دسترسی همه داوطلبان به کلاس‌های تست‌زنی که شاید اصلی‌ترین راه برای موفقیت در کنکور به‌شمار می‌رود،

وضعیت تعداد قبولی رتبه‌های زیر ۳ در کنکور سال ۹۹

در مجموع تعداد: ۱۲۳۳۹

○ مدارس استعداد‌های درخشان در اختیار سه دهک بالای درآمدی